

Áttekintés Vaszilij Alekszejevics Maklakov (1869-1957), a politikus, diplomata és ókortörténész munkásságáról

1. Politikai, közéleti pálya

Rövid áttekintésünket Vaszilij Alekszejevics Maklakov (1869-1957) politikai és diplomáciai szolgálatban töltött, ma már kevésbé ismert pályájának rövid bemutatásával kezdjük. A politikus, magas rangú diplomata és jeles ókortörténész, a klasszikus (görög-római) antikvitás jeles ismerője és kutatója igen változatos életpályájának áttekintését halálának közelgő hetvenedik évfordulója is aktuálissá teszi.

II. Miklós cár (1894-1917) a Negyedik Állami Dumát (oroszul: Goszudarsztvennaja Duma) 1917. március 12-én Mogiljevben (jelenleg Fehéroroszországban, azaz Bjeloruszsiában található Mogiljev), az orosz birodalmi (cári) hadsereg főhadiszállásán (oroszul: sztavka) oszlatta fel. II. Miklós 1917. március 15-én mondott le a trónról, sajátos módon kétszer is, mégpedig ugyanazon a napon.

Vaszilij Alekszejevics Maklakov politikai pályának bemutatása kapcsán fontos megemlíteni, hogy Alekszandr Fjodorovics Kerenszkijt 1917. március 15-én nevezték ki a kormány (Ideiglenes Kormány, oroszul: vremenneje pravityelsztvo) igazságügyi miniszterévé. A kormány az Alkotmányos Demokrata Párt, azaz (másként, rövidített formában) Kadet Párt („alkotmányos demokraták” – oroszul: konsztitucionnűje demokratü) és a Georgij Jevgenyevics Lvov herceg (oroszul: knjaz) (1861-1925) vezette Oktobrista Párt („alkotmányos monarchista” – oroszul: „oktobrisztü”) képviselőiből, híveiből állt.

1917 márciusában az Ideiglenes Kormány igazságügyi miniszteri posztjára Vaszilij Alekszejevics Maklakov, aki egy évtizeddel korábban a kadet párt tagjaként, 1907-ben Moszkva város képviselőjében a második Állami Duma képviselője lett, volt a másik komoly eséllyel rendelkező jelölt. Vaszilij A. Maklakov végül az Ideiglenes Kormány mellett működő, tanácsadó-funkciót betöltő, tényleges hatáskörrel nem rendelkező jogi bizottság (oroszul: jurigycicseskij komityet) tagja lett. Komoly szerepet vállalt Maklakov az Alkotmányozó Nemzetgyűlés előkészítésében is, amelynek tagjául választották.

1917 októberében – néhány héttel a bolsevik hatalom-átvételt megelőzően – Maklakov Oroszország párizsi nagykövete lett, mely funkciót nyolc éven át, 1925-ig töltötte be. Franciaország ugyanis ebben az évben, 1925-ben ismerte el a Szovjetuniót és létesített vele diplomáciai kapcsolatot.

Vaszilij A. Maklakov 1957-ben a Németországi Szövetségi Köztársaságban (NSZK), Badenben hunyt el. Említést érdemel, hogy Vaszilij A. Maklakov testvére volt Nyikolaj Alekszejevics Maklakovnak (1871-1918), aki 1912 és 1915 között a cári kormány (pravityelsztvo) igazságügyi miniszteri (minyisztr jusztyicii) fontos pozícióját töltötte be.

2. Tudományos, kutatói tevékenység, munkásság

Vaszilij Alekszejevics Maklakov Moszkvában, a Moszkvai Állami (Cári) Egyetemen (oroszul: Imperatorszkij Unyiverszityet) – ma a Lomonoszov nevet viselő állami egyetem – végezte tanulmányait. Sir Paul (oroszul: Pavel Gavrilovics) Vinogradoff (1854-1925), a jurisprudence és a középkori jogtörténet nemzetközi híró művelőjének, aki – többek között – a „Roman Law in Medieval Europe” és a két kötetben (1920-ban és 1922-ben) közzétett „Outlines in Historical Jurisprudence” szerzőjének volt jeles tanítványa. Említést érdemel,

---

¹ Egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) rendes tagja, Eötvös Loránd Tudományegyetem (Budapest), Állam- és Jogtudományi Kar, E-mail: gabor.hamza@ajk.elte.hu

hogy Paul Vinogradoff, miután politikai okból, hasonlóan tanítványához, Maklakovhoz, a cári Oroszország elhagyására kényszerült, 1903-ban az oxfordi egyetem professzora lett (Corpus professor of jurisprudence).

Vaszilij A. Maklakov doktori értekezésének tárgya az ókori (városállam, polisz) Athén politikai intézményrendszere volt. V. A. Maklakov az ókortudomány jeles, a maga korában ismert, komoly nemzetközi elismertséggel, presztízzsel rendelkező művelője, több, ma is tudományos értékkel rendelkező, bár sajnálatos módon jobbára már „elfeledett” könyv, monográfia, tanulmány és recenzió szerzője volt.

Fontos, kutatásra váró feladat nézetünk szerint Vaszilij Alekszejevics Maklakov jelentős, a római jog – érvényes ez elsősorban a római közjogra (ius publicum) – vonatkozásában is relevanciával rendelkező tudományos munkásságának – az orosz nyelv legalább passzív ismeretét feltételező – megismerése és megismertetése.

Felhasznált irodalom (Bibliográfia)

V. A. Maklakov: Pervaja Goszudarsztvennaja Duma: Voszpominanyija szovremennyika. (saját kiadás) 1939.

V. A. Maklakov: Iz voszpominanyij. New York (City), 1954.

E. J. Simmons: Two Types of Russian Liberalism: Maklakov and Miliukov. In: Continuity and Change in Russian and Soviet Thought. Harvard University Press, 1955. pp. 129-143.

V. A. Maklakov: The First State Duma: Contemporary Reminiscences. Indiana University Press, Blomington, 1964.

M. Hildermeier: Die sozialrevolutionäre Partei Russlands. Agrarsozialismus und Modernismus im Zarenreich. Köln, 1978.

M. Hildermeier: The Russian Social Revolutionary Party before the First World War. New York, 2000.

R. H. Johnston: New Mecca, New Babylon: Paris and the Russian Exiles, 1920-1945. McGill – Queens’s Press, 1988.

J. E. Hassell: Russian Refugees in France and the United States between the World Wars. Diane, 1991.

A. Kröner: The Debate between Miliukov and Maklakov on the Chances for Russian Liberalism. Revolutionary Russia 7 (1994) pp. 239-271.

G. Hamza: Entstehung und Entwicklung der modernen Privatrechtsordnungen und die römischrechtliche Tradition. Budapest, 2009. pp. 525-526.

G. Hamza: Origine e sviluppo degli ordinamenti giusprivatistici in base alla tradizione del diritto romano. Santiago de Compostela, 2013. pp. 469-466.